

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાત હાઈકોર્ટમાં

ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૨૩૬/૧૯૯૯

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી આર.પી. ધોલરીયા

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ	

	નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	
--	-----------------------------	--

=====

જયંતીલાલ અંબાલાલ ગાંધી – અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત – સામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી બી.એસ. પટેલ, વકીલ

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રીમતી રંજન બી. પટેલ, વકીલ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે સુશ્રી એચ.બી. પુનાની, આસિસ્ટન્ટ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી આર.પી. ધોલરીયા

તારીખ:૧૬/૦૧/૨૦૧૭

મૌખિક ચુકાદો

૧. હાલની ક્રિમિનલ અપીલ અપીલકર્તા – જયંતીલાલ અંબાલાલ ગાંધી દ્વારા વિદ્વાન સ્પેશ્યલ જજ, વડોદરા દ્વારા સ્પેશ્યલ કેસ નં. ૩/૧૯૯૫ માં પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૧૦.૨.૧૯૯૯ ના ચુકાદા અને હુકમ સામે દાખલ કરવામાં આવેલ છે કે જેના દ્વારા અત્રેના અપીલકર્તા – મૂળ આરોપીને ધ

પ્રિવેન્શન ઓફ કર્પ્શન એક્ટ ૧૯૮૮ (જેને ટૂંકમાં "સદર અધિનિયમ" તરીકે ઓળખવામાં આવશે) ની કલમ ૧૩(૨) સાથે વંચાણે લેતાં કલમ ૧૩(૧)(ડી) હેઠળના ગુના માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા હતા અને તેમને ચાર વર્ષની સખત કેદની સજા અને રૂ. ૫૦૦૦/- નો દંડ અને દંડ ભરવામાં કસૂર થયેથી વધુ છ મહિનાની સાદી કેદની સજા ફટકારવામાં આવી હતી.

૨. હાલની અપીલ ઉપસ્થિત થવા માટેના ટૂંકા તથ્યો એવા છે કે ફરિયાદીએ ૮.૨.૧૯૯૪ ના રોજ તેના મૂળ માલિક પાસેથી મિલકત ખરીદી હતી અને વેચાણ દસ્તાવેજ કરવામાં આવેલ હોવાથી, ફરિયાદી પ્રોપર્ટી કાર્ડમાં પોતાનું નામ દાખલ કરાવવા માટે સિટી સર્વે સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ, વડોદરાની કચેરીમાં ગયા હતા અને તેથી, પ્રોપર્ટી કાર્ડ મેળવવા માટે, ફરિયાદીએ ૧૧.૪.૧૯૯૪ ના રોજ જરૂરી દસ્તાવેજો સાથે અરજી કરી હતી. એવો આક્ષેપ છે કે ફરિયાદીને ૧૮.૪.૧૯૯૪ ની નોટીસ મળી હતી અને, તેથી, તેઓ અપીલકર્તા આરોપીને મળ્યા હતા અને તેમણે ફરિયાદીને જાણ કરી હતી કે તેમની અરજી દફતરે કરવામાં આવી છે અને ફરિયાદીને નવી અરજી કરવા માટે જણાવવામાં આવ્યું હતું અને તે મુજબ, ફરિયાદીએ નવી અરજી કરી હતી. એવો આક્ષેપ છે કે ફરિયાદી ફરીથી અપીલકર્તાને મળ્યા હતા અને અપીલકર્તાએ ફરિયાદીનું નામ દાખલ કરવાની પ્રક્રિયા શરૂ કરવા માટે પૂર્વ-માંગણી કરી હતી. એવો આક્ષેપ છે કે અપીલકર્તાએ રૂ. ૧૦૦૦/- ની માંગણી કરી હતી જેને છેવટે ઘટાડીને રૂ. ૫૦૦/- કરવામાં આવી હતી. એવો આક્ષેપ છે કે ફરિયાદી લાંચની રકમ ચૂકવવા માંગતા ન

હોવાથી, તેમણે એ.સી.બી. કચેરીનો આશરો લીધેલ હતો અને પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર, એ.સી.બી. સમક્ષ ફરિયાદ નોંધાવી હતી. એવો આક્ષેપ છે કે જરૂરી પ્રક્રિયા અનુસર્યા બાદ, છટકું ગોઠવવામાં આવ્યું હતું અને આરોપી રંગેહાથ ઝડપાઈ ગયા હતા.

૩. ફરિયાદના અનુસંધાને, તપાસ અધિકારીએ તપાસ હાથ ધરી હતી અને અપીલકર્તા આરોપી સામે ચાર્જશીટ દાખલ કરી હતી. આરોપી સામે તહોમતનામું ઘડવામાં આવ્યું હતું. આરોપીએ તહોમતનો ઇનકાર કર્યો હતો અને ઇન્સાફી કાર્યવાહી ચલાવવાની માંગ કરી હતી.

૩.૧ ગુનો સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદપક્ષે ત્રણ સાક્ષીઓની તપાસ કરી છે અને દસ્તાવેજી પુરાવાઓ પણ રજૂ કર્યા છે.

૩.૨ ઇન્સાફી કાર્યવાહીના અંતે, ધ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર ની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીનું નિવેદન નોંધ્યા પછી અને ફરિયાદપક્ષ અને બચાવપક્ષ તરફથી દલીલો સાંભળ્યા પછી, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે ઉપર જણાવ્યા મુજબનો ચુકાદો અને હુકમ આપ્યો હતો.

૪. તેનાથી નારાજ થઈને, અપીલકર્તાએ આ કોર્ટ સમક્ષ ઉપરોક્ત ક્રિમિનલ અપીલ દાખલ કરેલ છે.

૫. હાલની અપીલ દાખલ કરીને, અપીલકર્તાએ મુખ્યત્વે એવી રજૂઆત કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓનું મૂલ્યાંકન કરવામાં નિષ્ફળ રહી છે અને દોષિત ઠેરવતો હુકમ ખોટી રીતે નોંધ્યો છે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓને તેના યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં ધ્યાને લીધા નથી અને હકીકતમાં, પુરાવાઓનું કોઈ મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું નથી અને તેથી, દોષિત ઠેરવતો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ રદ થવાપાત્ર છે.

૬. અપીલકર્તા – આરોપી તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી બી.એસ. પટેલે હાલના અપીલકર્તા સામે ઘડવામાં આવેલ તહોમતની સાથે સાથે રેકૉર્ડ પર રહેલા ભૌતિક પુરાવાઓ તરફ આ કોર્ટનું ધ્યાન દોર્યું છે, વધુ ખાસ કરીને, શ્રી પટેલે ધ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર ની કલમ ૩૧૩ હેઠળ પોતાનું નિવેદન નોંધતી વખતે અપીલકર્તા આરોપી દ્વારા આપવામાં આવેલ ખુલાસાને વધુ મહત્વ આપ્યું છે અને દલીલ કરી છે કે આ એક સ્પષ્ટ કેસ છે જેમાં ફરિયાદપક્ષ એ સાબિત કરવામાં સદંતર નિષ્ફળ ગયો છે કે અપીલકર્તાએ ૨૮.૭.૧૯૯૪ ના રોજ બપોરે ૧૨.૦૦ વાગ્યાની આસપાસ ફરિયાદી પાસે પૂર્વ-માંગણી કરી હતી. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે સવારે ૧૦.૩૦ થી બપોરે ૨.૦૦ વાગ્યા સુધી અપીલકર્તા વર્ણમા ખાતે ફરજ બજાવી રહ્યા હતા અને તેમની રજૂઆતને સમર્થન આપવા માટે, અપીલકર્તાએ તેમનો ખુલાસો આપતી વખતે મુવમેન્ટ રજીસ્ટર પણ રજૂ કર્યું હતું જે આ જ બાબત દર્શાવે છે અને તેથી, ફરિયાદપક્ષ ફરિયાદીની બપોરે ૧૨.૦૦ વાગ્યાની મુલાકાત સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હોવાથી, પૂર્વ-

માંગણી પોતે જ સાબિત થતી નથી. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે ૨૮.૭.૧૯૯૪ ના રોજ મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં ફેરફાર નોંધ પહેલેથી જ કરવામાં આવી ચૂકી હતી અને તેથી લાંચ માંગવાનું કોઈ કારણ ન હતું કારણ કે હાલના અપીલકર્તા દ્વારા જે કાર્ય કરવાનું હતું તે માંગણી પૂર્વે જ પૂર્ણ થઈ ચૂક્યું હતું અને તેથી માંગણી કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થતો ન હતો. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે ફરિયાદી ભૂતપૂર્વ કલેક્ટરના પુત્ર હતા જેઓ ત્રણ વર્ષના કાર્યકાળ માટે વડોદરા ખાતે ફરજ બજાવતા હતા અને તેથી, જ્યારે ફરિયાદીના પટાવાળા દ્વારા અપીલકર્તા આરોપીને બોલાવવામાં આવ્યા, ત્યારે અપીલકર્તા ભૂતપૂર્વ કલેક્ટર ત્યાં હાજર છે તેવી માન્યતા સાથે મુલાકાતે ગયા હતા અને તેથી, પ્રશ્નવાળા ગુનામાં અપીલકર્તાને ખોટી રીતે સંડોવવામાં આવ્યા છે. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે અપીલકર્તાએ સદર કોડ ની કલમ ૩૧૩ હેઠળ નિવેદન નોંધતી વખતે તેમના ખુલાસામાં એ બાબત સમજાવી છે કે તેમણે પૈસાની માંગણી કરી ન હતી કે સ્વીકાર્યા ન હતા, તેમ છતાં તેમના ખિસ્સામાં પૈસા પરાણે ઘુસાડી દેવામાં આવ્યા હતા.

૬.૧ મંજૂરીના મુદ્દા પર, શ્રી પટેલે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી છે કે મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારી સમક્ષ સમગ્ર કાર્યવાહી મૂકવામાં આવી ન હતી અને સદર અધિનિયમ હેઠળ "મંજૂરી" ના અર્થમાં કોઈ યોગ્ય અને માન્ય મંજૂરી આપવામાં આવી ન હતી. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારીનો પુરાવો પણ સંતોષકારક નથી અને તેમના મૌખિક પુરાવાના પ્રકાશમાં હુકમના

સિદ્ધાંતોમાંથી પસાર થતાં, જ્યાં સુધી સદર અધિનિયમ ની કલમ ૭ નો સંબંધ છે ત્યાં સુધી મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારીએ મંજૂરી પણ આપી નથી. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારીની જુબાની પરથી, એ સ્પષ્ટપણે ફલિત થાય છે કે તેમણે તેમની સમક્ષ મૂકવામાં આવેલા નિવેદનો પર આધાર રાખ્યો છે અને યાંત્રિક રીતે મંજૂરી આપી છે જે મગજનો ઉપયોગ ન કર્યો હોવાનો સ્પષ્ટ સંકેત છે અને, તેથી, માન્ય મંજૂરીના અભાવે કાર્યવાહી દૂષિત થાય છે અને પરિણામે, હાલના અપીલકર્તા સામે આવી કોઈ ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરી શકાઈ ન હોત. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે માન્ય મંજૂરીના અભાવે, અપીલકર્તા સામેનો દોષિત ઠેરવતો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ રદ થવાપાત્ર છે. તેમની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, શ્રી પટેલે ૧૯૯૮ (૧) જી.એલ.આર. ૭૯૩ માં નોંધાયેલા મનસુખલાલ વિઠ્ઠલદાસ ચૌહાણ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ગુજરાતના કેસના નિર્ણયની સાથે સાથે ૧૯૮૫ (૨) જી.એલ.આર. ૧૨૮૨ માં નોંધાયેલા હબીબુલ્લા કલ્યાણી વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ગુજરાતના કેસના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે.

૬.૨ વિકલ્પમાં, અપીલકર્તા તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી પટેલે રજૂઆત કરી છે કે જો આ કોર્ટ એવા તારણ પર આવે છે કે અપીલકર્તા તેમની સામે મૂકવામાં આવેલા તહોમતો માટે દોષિત છે, તો તે કિસ્સામાં, આ કોર્ટ એ હકીકત ધ્યાને લઈ શકે છે કે વર્ષ ૧૯૯૪ ના કથિત બનાવ અને વર્ષ ૨૦૧૭ માં આ અપીલની સુનાવણી અને નિર્ણય થઈ રહ્યો છે તેની વચ્ચે લાંબો સમયગાળો છે, એટલે કે આશરે ૨૨

વર્ષ જેટલો સમય થઈ ગયો છે અને સંબંધિત સમયે, એક વર્ષની ન્યૂનતમ સજા નિર્ધારિત કરવામાં આવી હતી, તેમ છતાં, વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે ચાર વર્ષની સજા ફટકારી છે જે કઠોર છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે અપીલકર્તા આશરે ૭૦ વર્ષની વયના છે અને વિવિધ બીમારીઓથી પીડાઈ રહ્યા છે અને તેઓ પહેલેથી જ પોતાની નોકરી ગુમાવી ચૂક્યા છે અને તેથી, તેમણે આ કોર્ટને અપીલકર્તા આરોપી પર લાદવામાં આવેલી સજા ઘટાડવા વિનંતી કરી છે.

૭. બીજી તરફ, વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર સુશ્રી એચ.બી. પુનાનીએ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાને સમર્થન આપ્યું છે. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે આ એક યોગ્ય કેસ છે જેમાં વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે તેના યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં વિપુલ પ્રમાણમાં પુરાવાઓ ધ્યાને લીધા છે અને આરોપીને યોગ્ય રીતે દોષિત ઠેરવ્યા છે જેમાં કોઈ દખલગીરીની જરૂર નથી. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલ તારણ નક્કર અને નિર્ણાયક પુરાવા પર આધારિત છે. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે અપીલકર્તાને દોષિત ઠેરવવા માટે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના આધારે પૂરતા કારણો નોંધ્યા છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે આ એક સ્પષ્ટ કેસ છે જેમાં ફરિયાદપક્ષે પૂરતા મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કરીને પૂર્વ-માંગણી તેમજ તેની સ્વીકૃતિ સફળતાપૂર્વક સાબિત કરી છે. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે અન્યથા પણ, ખુલાસામાં જ, જ્યાં સુધી પૈસા કબજે કરવાનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી અપીલકર્તા આરોપીએ સ્વીકાર્યું છે, જો કે, લાંચની રકમ પરાણે તેમના

ખિસ્સામાં ઘુસાડી દેવા અંગે તેમના દ્વારા આપવામાં આવેલ ખુલાસો એ રકમ સ્વીકારવાની તેમની સ્પષ્ટ કબૂલાતને ધ્યાનમાં લેતાં એક પાછળથી ઊપજાવી કાઢેલો વિચાર છે જે અત્યંત સ્પષ્ટ અને અસંદિગ્ધ શબ્દોમાં છે જે દર્શાવે છે કે અપીલકર્તા આરોપીએ પૂર્વ-માંગણી અને તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલી માંગણીના અનુસંધાને લાંચની રકમ સ્વીકારી હતી.

૮. આ કોર્ટે અપીલકર્તા આરોપી તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી બી.એસ. પટેલ અને રાજ્ય તરફે વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર સુશ્રી પુનાનીને સાંભળ્યા છે.

૯. આ કોર્ટે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા વાદગ્રસ્ત ચુકાદા તેમજ પેપર બુકના સ્વરૂપમાં રેકૉર્ડ પર રહેલા પુરાવાઓનો ઝીણવટપૂર્વક અભ્યાસ કર્યો છે. ફરિયાદપક્ષના કથન મુજબ, અપીલકર્તા આરોપી સિટી સર્વે સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ, વડોદરાની કચેરીમાં મેઈન્ટેનન્સ સર્વેયર તરીકે ફરજ બજાવતા હતા. એવો આક્ષેપ છે કે ૨૮.૭.૧૯૯૪ ના રોજ, પ્રોપર્ટી કાર્ડમાં પોતાનું નામ દાખલ કરવા માટે અપીલકર્તાએ શરૂઆતમાં ફરિયાદી પાસે રૂ. ૧૦૦૦/- ની માંગણી કરી હતી જે રકમ ઘટાડીને રૂ. ૫૦૦/- કરવામાં આવી હતી. ફરિયાદી લાંચની રકમ ચૂકવવા માંગતા ન હોવાથી, તેમણે એ.સી.બી. સમક્ષ ફરિયાદ નોંધાવી હતી, ૨૯.૭.૧૯૯૪ ના રોજ છટકું ગોઠવવામાં આવ્યું હતું અને અપીલકર્તા આરોપી રૂ. ૫૦૦/- ની પાવડરવાળી ચલણી નોટો સાથે રંગેહાથ ઝડપાઈ ગયા હતા અને આથી અપીલકર્તા આરોપીએ આક્ષેપ મુજબનો ગુનો કર્યો છે.

૧૦. ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી ૧ – નરેન્દ્ર નાનુભાઈ દવેની આંક ૫ પર તપાસ કરવામાં આવી છે. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે પ્રશ્નવાળો બનાવ ૨૯.૭.૧૯૯૪ ના રોજ બન્યો હતો અને તેઓ તેમની નોટિફાઇડ કસ્ટમ્સની દુકાન ચલાવી રહ્યા છે અને ૨૯.૭.૧૯૯૪ ના રોજ, તેઓ તેમની દુકાન પર હતા. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે તેમણે એક બિપિન સુરતી પાસેથી વેચાણ દસ્તાવેજ મારફતે દુકાન ખરીદી હોવાથી, તેમણે પોતાનું નામ દાખલ કરવા માટે સિટી સર્વે કચેરી સમક્ષ અરજી કરી હતી અને તેના અનુસંધાને, તેમને નોટીસ મળી હતી અને જ્યારે તેઓ પૂછપરછ કરવા માટે ગયા હતા, તે સમયે તેઓ હાલના અપીલકર્તા આરોપીને મળ્યા હતા. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે અપીલકર્તા આરોપીએ સાક્ષીને સમજાવ્યું હતું કે પ્રક્રિયા ઘણી લાંબી છે અને તેમણે રૂ. ૧૦૦૦/- ચૂકવવા પડશે. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે તેમણે રકમ ઘટાડવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો અને છેવટે, તેને ઘટાડીને રૂ. ૫૦૦/- કરવામાં આવી હતી. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે ૨૯.૭.૧૯૯૪ ના રોજ બપોરે ૧૨.૦૦ અને ૧.૦૦ વાગ્યાની વચ્ચે પૂર્વ-માંગણી કરવામાં આવી હતી અને સાક્ષી લાંચની રકમ ચૂકવવાની ઈચ્છા ધરાવતા ન હોવાથી, તેમણે એ.સી.બી. કચેરીનો આશરો લીધેલ હતો અને ફરિયાદ નોંધાવી હતી અને ત્યારબાદ છટકું ગોઠવવા અંગેની વિગતો તેમને સમજાવવામાં આવી હતી. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે એ.સી.બી. કચેરીએ સત્તાવાર પંચને બોલાવ્યા હતા અને એન્થ્રેસીન પાવડર ટેસ્ટની પ્રક્રિયા પણ હાથ ધરી હતી. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે ત્યારબાદ છટકાના દિવસે, તેમને

સમજાવવામાં આવ્યું હતું કે તેમણે પંચ સાથે જવાનું છે અને તેમને એવો પણ નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો કે જ્યાં સુધી આરોપી દ્વારા સદર માંગણી કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી તેમણે પૈસા આપવા નહીં. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે પંચને સમજાવવામાં આવ્યું હતું કે તેમણે ફરિયાદી અને અપીલકર્તા આરોપી વચ્ચેની વાતચીત જોવાની અને સાંભળવાની છે. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે ત્યારબાદ બપોરે આશરે ૨.૩૦ વાગ્યે અપીલકર્તા આરોપીનો ટેલિફોન આવ્યો હતો અને તેમણે સાક્ષીને કહ્યું હતું કે તેઓ તેમની કચેરી પર પહોંચી ગયા છે અને કોલ પછી તરત જ, દસ મિનિટની અંદર અપીલકર્તા આવી ગયા હતા અને ત્યારબાદ અપીલકર્તાના આગમન પર, ફરિયાદીએ ઇશારાથી પંચને અપીલકર્તા આરોપી તરીકે ઓળખાવ્યા હતા. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે ત્યારબાદ અપીલકર્તા તેમની દુકાનમાં બેઠા હતા અને સાક્ષી દ્વારા પૂછવામાં આવતાં, અપીલકર્તાએ જવાબ આપ્યો હતો કે જ્યાં સુધી તેમનું નામ દાખલ કરવાનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી સાક્ષીનું કામ પૂરું થઈ ગયું છે અને જો તેમણે અગાઉ ચૂકવણી કરી દીધી હોત, તો તે અગાઉ પૂરું થઈ શક્યું હોત અને ત્યારબાદ અપીલકર્તાએ રૂ. ૫૦૦/- ની માંગણી કરી હતી જેથી તેઓ આગળનું કામ કરી શકે. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે ત્યારબાદ ફરિયાદીએ તેમના ખિસ્સામાંથી રકમ કાઢી હતી અને અપીલકર્તાને આપી હતી જેનો અપીલકર્તા દ્વારા સ્વીકાર કરવામાં આવ્યો હતો અને તેને પોતાના ખિસ્સામાં મૂકવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ સાક્ષીએ ઇશારો કર્યો હતો. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે તેથી રેઈડિંગ પાર્ટીના સભ્યો ત્યાં આવી

પહોંચ્યા હતા, અપીલકર્તાની વ્યક્તિ પાસેથી રિકવરી પણ કરવામાં આવી હતી અને અલ્ટ્રા વાયોલેટ લેમ્પ ટેસ્ટ પણ પોઝિટિવ જોવા મળ્યો હતો. ઊલટ-તપાસમાં, સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે તેમના પિતા ૧૯.૯.૧૯૮૫ થી ૧૨.૪.૧૯૮૮ સુધી વડોદરાના કલેક્ટર તરીકે ફરજ બજાવતા હતા. સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે નામ દાખલ કરવા માટેની તેમની અગાઉની અરજી દફતરે કરવામાં આવી હોવાથી, અપીલકર્તાના ભાગે કોઈ ખામી ન હતી અને દસ્તાવેજોમાં સુધારો કર્યા પછી, સાક્ષીએ ૬.૭.૧૯૯૪ ના રોજ અરજી આપી હતી અને ટ્રેપની વચ્ચે, તેમણે ઘણી વખત સિટી સર્વે કચેરીની મુલાકાત લીધી હતી. સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે ૨૮.૭.૧૯૯૪ ના રોજ, કાર્યવાહી અંગે પૂછપરછ કરવા માટે, તેમણે અપીલકર્તાની કચેરીની મુલાકાત લીધી હતી અને જ્યારે ૨૮.૭.૧૯૯૪ ના રોજ અપીલકર્તા દ્વારા તેમનું નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું હતું, ત્યારે તે સમયે કોઈ હાજર ન હતું અને આવું નિવેદન નોંધ્યા પછી, બીજા દિવસે, તેમના નામની ફેરફાર નોંધ કરવામાં આવી હતી.

૧૧. ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી ૨ – પ્રવીણભાઈ બેચરભાઈ પ્રજાપતિની આંક ૧૨ પર તપાસ કરવામાં આવી છે. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે અપીલકર્તાએ રૂ. ૫૦૦/- ની માંગણી કરી હતી અને તેથી, ફરિયાદીએ તેમના ખિસ્સામાંથી રકમ કાઢી હતી અને અપીલકર્તાને આપી હતી જેનો અપીલકર્તા દ્વારા સ્વીકાર કરવામાં આવ્યો હતો અને તેને તેમના શર્ટના ખિસ્સામાં મૂકવામાં આવી હતી. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે ત્યારબાદ અપીલકર્તાની વ્યક્તિ પર અલ્ટ્રા વાયોલેટ લેમ્પ

ટેસ્ટ પણ પોઝિટિવ જોવા મળ્યો હતો. આ સાક્ષીની ઊલટ-તપાસમાં, માંગણી અને સ્વીકૃતિ અંગે કંઈ પણ નોંધપાત્ર બાબત રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવી નથી. તેનાથી વિપરીત, એ પ્રસ્થાપિત થાય છે કે તાત્કાલિક માંગણી કરવામાં આવતાં, ફરિયાદીએ અપીલકર્તાને તેમની દુકાનમાં રકમ આપી હતી.

૧૨. ઉપરોક્ત બે સાક્ષીઓના પુરાવા પરથી તાત્કાલિક માંગણી, સ્વીકૃતિ અને રિકવરી જેવા મહત્વપૂર્ણ ઘટકો પ્રસ્થાપિત થતા હોવાથી, અન્ય સાક્ષીઓના પુરાવા સમર્થન આપનારા પુરાવાના સ્વરૂપમાં છે અને તેમનો પુરાવો પણ સુસંગત છે, પરંતુ તેનું પુનરાવર્તન કરવામાં આવ્યું નથી.

૧૩. આરોપીએ એક બચાવપક્ષના સાક્ષી એટલે કે શંકરભાઈ રામચંદ્રની પણ તપાસ કરી છે જેઓ સિટી સર્વે સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ, વડોદરાની કચેરીમાં પટાવાળા તરીકે કામ કરતા હતા જેમાં તેમણે જુબાની આપી છે કે ૨૮.૭.૧૯૯૪ ના રોજ ૧૦.૦૦ વાગ્યે કચેરી શરૂ કર્યા પછી, આરોપી તેમજ તેમણે વર્ણમા ખાતે ફરજ પર હાજરી આપી હતી અને તેઓ ૨૮.૭.૧૯૯૪ ના રોજ બપોરે આશરે ૨.૩૦ વાગ્યે કચેરી પર પાછા ફર્યા હતા. તેમણે વધુમાં જુબાની આપી છે કે ૨૮.૭.૧૯૯૪ ના રોજ, જ્યારે તેઓ ફરજ પર હતા, તે સમયે, એક વ્યક્તિ ફરિયાદીના વિક્રિટિંગ કાર્ડ સાથે આવ્યા હતા અને તેથી, આરોપી ભૂતપૂર્વ કલેક્ટર ફરિયાદીની દુકાનમાં આવ્યા હોઈ શકે તેવી માન્યતા સાથે ફરિયાદીની દુકાનની મુલાકાતે ગયા હતા.

૧૪. ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી ૪ – અનિલભાઈ નારાયણભાઈ ત્રિવેદીની આંક ૧૭ પર તપાસ કરવામાં આવી છે. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે તેઓ લેન્ડ રેકૉર્ડઝ, વડોદરાની કચેરીમાં સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ તરીકે ફરજ બજાવતા હતા. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે મંજૂરી આપવા માટે પ્રકરણ તેમની સમક્ષ મોકલવામાં આવ્યું હતું અને સમગ્ર રેકૉર્ડનો અભ્યાસ કર્યા પછી, તેમણે મંજૂરી આપી હતી. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે તેઓએ હેડ ક્લાર્ક દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલા નિવેદનો પણ વાંચ્યા હતા અને ત્યારબાદ તેઓ આત્મલક્ષી સંતોષ પર પહોંચ્યા હતા કે અપીલકર્તા સામે આગળ વધવા માટે પ્રથમદર્જી કેસ છે અને તેથી, રેકૉર્ડની તપાસ કર્યા પછી, તેમણે મંજૂરી આપી હતી. ઊલટ-તપાસમાં, સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે તેઓ બી.એ., બી.કોમ., એલએલબી ની લાયકાત ધરાવે છે. સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે મંજૂરી આપવાની પ્રક્રિયા અર્ધ-ન્યાયિક પ્રકૃતિની છે અને તેમણે એ.સી.બી. અધિકારી દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલી માહિતી પર આધાર રાખ્યો છે તેમજ તેમણે ચાર્જશીટમાં રહેલા કાગળો અને તેમના અધિકારી દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલી નોંધોનો પણ અભ્યાસ કર્યો છે. સાક્ષીએ એમ પણ સ્વીકાર્યું છે કે તેમણે અપીલકર્તા સામે સદર અધિનિયમ ની કલમો ૭ અને ૧૩(૨) હેઠળ કેસ ચલાવવાની મંજૂરી આપી છે. સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે તેમણે આરોપીની કચેરીમાં પડેલા હાલના પ્રકરણને લગતા કાગળોનો અભ્યાસ કર્યો ન હતો. સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે તેમણે મુવમેન્ટ રજીસ્ટરની તપાસ કરી ન હતી અને તેમણે સદર અધિનિયમ ની કલમ ૭ હેઠળ મંજૂરી આપી ન હતી. સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે

કે, તેમ છતાં, આંક ૧૮ ના છેલ્લા ફકરામાં, તેઓ કલમ ૭ દર્શાવવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા, જો કે, તે તેના અગાઉના ફકરામાં પહેલેથી જ દર્શાવવામાં આવેલ છે અને તેઓ તેમના સ્ટેન્ડ પર કાયમ રહ્યા હતા કે તેમણે મંજૂરી આપી છે.

૧૫. હાલના કેસમાં, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા અને સજાને પુષ્ટિ આપવા માટે વાજબી શંકાથી પર યોગ્ય, વિશ્વસનીય અને સચોટ પુરાવા છે કે કેમ તે સુનિશ્ચિત કરવા આ કોર્ટે પુરાવાઓની ચકાસણી કરવાની રહે છે. જો રેકૉર્ડ પર એવા કોઈ પુરાવા ન હોય, તો તે સંજોગોમાં, રેઈડ કરવામાં આવી હતી અને આરોપી સામે કેસ ચલાવવા સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હતી તે હકીકતને ધ્યાનમાં લીધા વિના, દોષિત ઠરાવ ટકાવી શકાશે નહીં કારણ કે પોતાનો કેસ વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવાની જવાબદારી ફરિયાદપક્ષ પર રહેલી છે.

૧૬. ઉપરોક્ત વાસ્તવિક પરિસ્થિતિની પૃષ્ઠભૂમિમાં, બંને પક્ષોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી સામસામી રજૂઆતોના પ્રકાશમાં આ કોર્ટે વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ તેમજ સાક્ષીઓની જુબાનીઓનો ઝીણવટપૂર્વક અભ્યાસ કર્યો છે.

૧૭. માન્ય મંજૂરીના અભાવે ફોજદારી કાર્યવાહી દૂષિત થાય છે તેવી અપીલકર્તા તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી પટેલ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆત અંગે, આ કોર્ટે અપીલકર્તા તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી પટેલને લંબાણપૂર્વક સાંભળ્યા છે. શ્રી પટેલે

આંક ૧૮ પર મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારીનો વાદગ્રસ્ત હુકમ વાંચી સંભળાવ્યો છે. આંક ૧૮ નો અભ્યાસ કરવાથી જ, એ સ્પષ્ટપણે પ્રસ્થાપિત થાય છે કે એ.સી.બી. અધિકારીએ સી.આર. નં. ૧૬/૧૯૯૪ ને લગતો સમગ્ર રેકૉર્ડ રજૂ કર્યો હતો જેને ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો હતો અને તે પ્રસ્તાવનામાં જ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે. લેન્ડ રેકૉર્ડઝના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલી મંજૂરીનો સાર પાછા સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે ચાર્જશીટ ધરાવતી સમગ્ર ફાઈલ તેમના અધિકારી દ્વારા તૈયાર કરાયેલા નિવેદનો અને નોંધ સાથે તેમની સમક્ષ મૂકવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ તેનો અભ્યાસ કર્યા પછી, તેમને અપીલકર્તા સામે પ્રથમદર્જી કેસ જણાયો હતો અને તેથી, તેમણે મંજૂરી આપી હતી અને તે સ્પષ્ટપણે બહાર આવ્યું છે કે તેમણે સદર અધિનિયમ ની કલમો ૭ અને ૧૩(૨) હેઠળના ગુના માટે ફોજદારી કાર્યવાહી કરવા માટે મંજૂરી આપી હતી. જો કે, છેલ્લા ફકરામાં, કલમ ૭ અંગેનો સંકેત બાકાત રહી ગયો હતો, પરંતુ તેનો સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ તેના અગાઉના ફકરામાં કરવામાં આવ્યો છે જેમાં મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારીએ સ્પષ્ટપણે વર્ણવ્યું છે કે સદર અધિનિયમ ની કલમ ૭ તેમજ કલમ ૧૩(૨) હેઠળના ગુના માટે મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

૧૮. રેકૉર્ડ અને પ્રોસિડિંગ્સ પરથી બહાર આવતી ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિના પ્રકાશમાં, શ્રી પટેલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા મનસુખલાલ વિઠ્ઠલદાસ ચૌહાણ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં આપેલા ચુકાદાનો સંદર્ભ લેવો જરૂરી રહેશે. ફકરા ૧૭, ૧૮ અને ૩૪ નીચે મુજબ વંચાય છે.

૧૭. મંજૂરી ફોજદારી કાર્યવાહી માટેના અવરોધને દૂર કરે છે. મંજૂરી આપવી એ કોઈ નકામી ઔપચારિકતા અથવા ઉગ્ર કવાયત નથી પરંતુ એક ગંભીર અને પવિત્ર કાર્ય છે જે સરકારી કર્મચારીઓને તુરંચ ફોજદારી કાર્યવાહી સામે રક્ષણ પૂરું પાડે છે (જુઓ મોહમ્મદ ઇકબાલ અહેમદ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ આંધ્રપ્રદેશ, ૧૯૭૯ (૪) એસ.સી.સી. ૧૭૨ : એ.આઈ.આર. ૧૯૭૯ એસ.સી. ૬૭૭). મંજૂરી એ તુરંચ અને હેરાન કરનારી ફોજદારી કાર્યવાહીને નિરાશ કરવાની ખાતરી આપતું હથિયાર છે અને તે નિર્દોષ માટે રક્ષણ છે પરંતુ દોષિત માટે ઢાલ નથી.

૧૮. તેથી, મંજૂરીની માન્યતા મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારી સમક્ષ મૂકવામાં આવેલી સામગ્રી પર અને મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારી દ્વારા તમામ સંબંધિત હકીકતો, સામગ્રી અને પુરાવાઓ ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યા હોવાની હકીકત પર નિર્ભર રહેશે. ધ્યાનમાં લેવામાં મગજનો ઉપયોગ સૂચિત થાય છે. મંજૂરીનો હુકમ પ્રથમદર્શી રીતે દર્શાવતો હોવો જોઈએ કે મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારીએ પુરાવાઓ અને તેમની સમક્ષ મૂકવામાં આવેલી અન્ય સામગ્રીને ધ્યાનમાં લીધી હતી. આ હકીકત મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારી દ્વારા તમામ સંબંધિત હકીકતો ધ્યાનમાં લેવામાં આવી હતી તે દર્શાવવા માટે કોર્ટ સમક્ષ સંબંધિત ફાઈલો મૂકીને બાહ્ય પુરાવા દ્વારા પણ પ્રસ્થાપિત કરી શકાય છે.

(જુઓ જસવંત સિંહ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ પંજાબ, ૧૯૫૮ એસ.સી.આર. ૭૬૨ : એ.આઈ.આર. ૧૯૫૮ એસ.સી. ૧૨૪, અને સ્ટેટ ઓફ બિહાર વિરુદ્ધ પી.પી. શર્મા, ૧૯૯૧ સી.આર.આઈ.એલ.જે. ૧૪૩૮ પાછા).

XXX XXX XXX

૩૪. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત તરફે વિદ્વાન કાઉન્સેલે એવી રજૂઆત કરી હતી કે હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ચુકાદા પર આ કાર્યવાહીમાં પ્રશ્ન ઉઠાવી શકાય નહીં કારણ કે તે અંતિમ બની ગયો છે. આ રજૂઆત સંપૂર્ણપણે તથ્યવિહોળી છે. અપીલકર્તાએ ઘણા કારણોસર "મંજૂરી" ની કાયદેસરતા પર પ્રશ્ન ઉઠાવ્યો છે જેમાંનું એક એ છે કે મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારીએ પોતાનું મગજ વાપર્યું ન હતું અને હાઈકોર્ટના કહેવા પર કાર્ય કર્યું હતું જેણે ફોજદારી કાર્યવાહી માટે મંજૂરી આપવા માટે પરમ આદેશ જારી કર્યો હતો. સમગ્ર બાબતને ધ્યાનમાં લેતાં, અમારો હકારાત્મક મત છે કે, હાલના કેસમાં, મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારી પાસે ફોજદારી કાર્યવાહી માટે મંજૂરી આપવા સિવાય કોઈ વિકલ્પ બચ્યો ન હતો અને મંજૂરીનો હુકમ પસાર કરતી વખતે, તેણે હાઈકોર્ટ દ્વારા જારી કરાયેલા પરમ આદેશના પાલનમાં યાંત્રિક રીતે કચેરી દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલા પ્રો ફોર્મા પર સહી કરી હતી. કારણ કે અમારી સમક્ષ 'મંજૂરીના હુકમ' ની સાચીતા અને

માન્યતા પર હુમલો કરવામાં આવ્યો હતો, તેથી અમારે હાઈકોર્ટના ચુકાદા અને "મંજૂરી" પર તેની અસરને ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર હતી. કહેવાતી અંતિમતા actus curiae neminem gravabit ના સંદર્ભમાં ચુકાદાની ચકાસણીને બંધ કરી શકતી નથી કારણ કે મંજૂરી આપવા માટે નિર્દેશ આપતો ગુજરાત હાઈકોર્ટનો હુકમ, ભૂલભરેલો હોવા ઉપરાંત, અપીલકર્તાના હિત માટે નુકસાનકારક હતો, જેમને કાર્યવાહીની શરૂઆતથી લઈને નિષ્કર્ષ સુધી, દરેક તબક્કે નિષ્પક્ષ સુનાવણીનો અધિકાર, એક મૂલ્યવાન અધિકાર હતો.

શ્રી પટેલે હબીબુલ્લા કલ્યાણી (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં આપેલા નિર્ણય પર પણ આધાર રાખ્યો છે જેમાં સંબંધિત ફરો નીચે મુજબ વંચાય છે.

.....એવું જણાય છે કે રાજ્ય સરકારની સત્તાઓનો ઉપયોગ મંત્રી પરિષદ દ્વારા કરવાનો રહે છે અને ફર્સ્ટ શેડ્યુલ ઓફ રૂલ્સમાં સૂચિબદ્ધ કર્યા મુજબ તેમના વિભાગને લગતી બાબતોના સંબંધમાં ગુજરાત ગવર્નમેન્ટ રૂલ્સ ઓફ બિઝનેસ, ૧૯૮૪ ની જોગવાઈઓ મુજબ તે વિભાગનો હવાલો સોંપવામાં આવ્યો હોવાના કારણે સંબંધિત મંત્રી દ્વારા સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકાય છે. આ એક પ્રકારની મંત્રી પરિષદની સત્તા સંબંધિત મંત્રીને સોંપવાની બાબત છે. એવું જણાય છે કે ધ પ્રિવેન્શન ઓફ ક્રપ્શન એક્ટ ની કલમ ૬(૧)(બી) હેઠળ મંજૂરી આપવાની સત્તાઓનો ઉપયોગ રાજ્ય સરકાર દ્વારા કરવાનો

હોવાથી, અમને મુખ્ય સચિવને પણ મંજૂરી આપવા માટે અધિકૃત કરતું કોઈ સ્થાન ક્યાંય જોવા મળતું નથી. આ રિવિઝન અરજીઓમાં એ ધ્યાનમાં લેવું જરૂરી નથી કે શું મંત્રી મંજૂરી આપવાની સત્તા અન્ય કોઈ અધિકારીને સોંપી શક્યા હોત કે કેમ કારણ કે રાજ્ય વતી મારા હાથમાં મૂકવામાં આવેલા સૂચનાઓના પરિપત્રોમાં આવું કોઈ નિર્દેશ નથી. અહીં એ ઉલ્લેખ પણ કરી શકાય કે વાસ્તવમાં ૧ જુલાઈ, ૧૯૮૦ ના સરકારી પરિપત્રમાં સમાવિષ્ટ કેસો સબમિટ કરવાની ચેનલ અને નિર્ણયો લેવાના સ્તરો સંબંધિત સૂચનાઓ, જેનો મેં અગાઉ ઉલ્લેખ કર્યો છે, તે દર્શાવે છે કે વર્ગ-૧ ના અધિકારીઓના કિસ્સામાં, નિર્ણય લેવાનું સ્તર મંત્રી છે અને સબમિશન જીએડી સેક્રેટરી દ્વારા મુખ્ય સચિવને અને પછી મંત્રીને કરવાનું રહે છે. જ્યાં સુધી બરતરફી, દૂર કરવા અથવા શિસ્તભંગના પગલાં કે જેના પરિણામે આવા અધિકારીના રેન્કમાં ઘટાડો થાય તેનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી આ સૂચનાઓ મુજબ પણ મંત્રીએ જ આ બાબતમાં નિર્ણય લેવાનો રહે છે.....

૧૯. મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારી દ્વારા આપવામાં આવેલી મંજૂરી અંગે શ્રી પટેલ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી રજૂઆતની આ કોર્ટે ખૂબ જ ઝીણવટપૂર્વક તપાસ કરી છે અને તપાસ કરવા પર, આ કોર્ટ આત્મલક્ષી રીતે સંતુષ્ટ થઈ છે કે મંજૂરી આપતી વખતે, એ.સી.બી. અધિકારીએ ચાર્જશીટ સાથેનો સમગ્ર રેકૉર્ડ મંજૂરી

આપનાર સત્તાધિકારી સમક્ષ મૂક્યો હતો અને તેની પ્રક્રિયા તેમના તાબાના અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવી હતી, પરંતુ મગજનો યોગ્ય ઉપયોગ કર્યા પછી, મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારીને અપીલકર્તા સામે આગળ વધવા માટે પ્રથમદર્શી કેસ જણાયો હતો અને તે મુજબ મંજૂરી આપી હતી. એ પણ જોઈ શકાય છે કે મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારી દ્વારા સત્તાઓનો ઉપયોગ એ.સી.બી. અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવેલી વિનંતીના અનુસંધાને કરવામાં આવ્યો હતો અને તેથી જ્યાં સુધી મનસુખલાલ વિઠ્ઠલદાસ ચૌહાણ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં ઉપરોક્ત નિર્ણય પર શ્રી પટેલ દ્વારા આધાર રાખવાનો સંબંધ છે, સદર કેસમાં, મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારીએ હાઈકોર્ટના ફરજિયાત આદેશ પર મંજૂરી આપી હતી અને તેથી, એવું જણાયું હતું કે મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારી દ્વારા મગજનો જરા પણ ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો ન હતો અને વાસ્તવિક રીતે એવું જણાયું હતું કે તે માન્ય મંજૂરી ન હતી. તેવી જ રીતે, હબીબુલ્લા કલ્યાણી (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં શ્રી પટેલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા બીજા ચુકાદામાં, વર્ગ-૧ કેડરના વ્યક્તિ સામે મંજૂરી આપવાનો પ્રશ્ન હતો અને મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારી રાજ્ય સરકાર હતી. સદર કેસમાં, સેક્રેટરી દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાયેલી સત્તાઓ ગુજરાત ગવર્નમેન્ટ રૂલ્સ ઓફ બિઝનેસ ૧૯૮૪ ના કાર્યક્ષેત્રમાં આવતી ન હતી, જો કે, રાજ્ય સરકાર સક્ષમ સત્તાધિકારી હતી. હાલના કેસમાં, સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ ઓફ લેન્ડ રેકૉર્ડઝ અને કોન્સોલિડેટિંગ ઓફિસર, વડોદરામાં નિહિત સત્તાઓ અંગે કોઈ વિવાદ જણાતો નથી. ચોક્કસપણે, આ મુદ્દા પર, ઉપર વર્ણવ્યા મુજબ,

આ કોર્ટે આંક ૧૮ પરના મંજૂરીના હુકમ તેમજ મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારીની જુબાનીની તપાસ કરી છે અને આ કોર્ટેને સંતોષ છે કે મંજૂરી કાયદાની જોગવાઈઓ મુજબ આપવામાં આવી છે. અન્યથા પણ, સદર મંજૂરી ખામીયુક્ત જણાતી નથી બલ્કે તે માન્ય છે અને તેથી મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારી દ્વારા આપવામાં આવેલી મંજૂરી અમાન્ય છે તે અંગે શ્રી પટેલ દ્વારા કરવામાં આવેલી દલીલ ફગાવી દેવામાં આવે છે.

૨૦. બ્રષ્ટાચારના કેસોમાં, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત તેમજ આ કોર્ટ દ્વારા ચુકાદાઓની શ્રેણીમાં નિર્ધારિત કર્યા મુજબ, આક્ષેપ મુજબનો ગુનો સાબિત કરવા માટે ફરિયાદપક્ષ દ્વારા વાજબી શંકાથી પર ત્રણ મહત્વપૂર્ણ ઘટકો પ્રસ્થાપિત કરવા જરૂરી છે. જ્યાં સુધી માંગણી, સ્વીકૃતિ અને રિકવરી સંબંધિત ઘટકોનો સંબંધ છે, હાલના કેસમાં, અપીલકર્તા તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી પટેલે દલીલ કરી છે કે રેકૉર્ડમાં એવી વિસંગતતા છે કે શું અપીલકર્તા આરોપી દ્વારા ૨૮.૭.૧૯૯૪ ના રોજ બપોરે ૧૨.૦૦ વાગ્યાની આસપાસ માંગણી કરવામાં આવી હતી કારણ કે સંબંધિત સમયે, આરોપી વર્ણમા ખાતે હતા અને તેથી, પૂર્વ-માંગણી અંગેનું સમગ્ર કથન પાયાવિહોળું સાબિત થાય છે. જો કે, કેસના રેકૉર્ડ અને પ્રોસિડિંગ્સ તેમજ ધ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર ની કલમ ૩૧૩ હેઠળના પોતાના નિવેદન સાથે અપીલકર્તા આરોપી દ્વારા જ રજૂ કરવામાં આવેલ મૌખિક પુરાવા પરથી પસાર થતાં, જેમાં પાના નંબર ૩૪ પર, એ નોંધી શકાય છે કે ફરિયાદીનું નિવેદન ૨૮.૭.૧૯૯૪ ના રોજ આરોપી દ્વારા જ નોંધવામાં આવ્યું

હતું. આવા સંજોગોમાં, આક્ષેપ મુજબનું નિવેદન અપીલકર્તા દ્વારા બપોરે ૧૨.૦૦ વાગ્યાની આસપાસ નોંધવામાં આવ્યું હતું કે બપોરે ૩.૦૦ વાગ્યા પછી આરોપીના કચેરીમાં આગમન પછી નોંધવામાં આવ્યું હતું તેનાથી કોઈ ફરક પડતો નથી. વધુમાં, કેસના રેકૉર્ડ અને પ્રોસિડિંગ્સ અપીલકર્તા આરોપીની કચેરીમાં ફરિયાદીની હાજરી દર્શાવે છે અને તે પણ એ જ કામ માટે કે જેના માટે કથિત માંગણી કરવામાં આવી હતી. ૨૯.૭.૧૯૯૪ ના રોજ રેઈડ હાથ ધરતી વખતે એ.સી.બી. અધિકારી દ્વારા અપીલકર્તા આરોપી દ્વારા નોંધવામાં આવેલ સદર નિવેદન કબજે કરવામાં આવ્યું હતું જે એ હકીકતનો સ્પષ્ટ સંકેત આપે છે કે ફરિયાદીએ અપીલકર્તાની કચેરીની મુલાકાત લીધી હતી અને તેમનું નિવેદન પણ નોંધવામાં આવ્યું હતું. આવું નિવેદન નોંધતી વખતે માંગણી કરવામાં આવી હતી કે બપોરે ૧૨.૦૦ વાગ્યે કરવામાં આવી હતી તેનાથી કોઈ ફરક પડતો નથી જ્યારે કેસના રેકૉર્ડ અને પ્રોસિડિંગ્સ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે પૂર્વ-માંગણીના અનુસંધાને, એ.સી.બી. અધિકારી સમક્ષ ફરિયાદ નોંધાવવામાં આવી હતી અને એ.સી.બી. અધિકારીએ છટકું ગોઠવવાની વ્યવસ્થા કરી હતી અને ૨૯.૭.૧૯૯૪ ના રોજ છટકું સફળતાપૂર્વક હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું જેમાં, ઉપર વર્ણવ્યા મુજબ, વાસ્તવિક ટ્રેપના સમયે, હાલના અપીલકર્તા આરોપી ફરિયાદીની નોટિફાઈડ દુકાન પર આવી પહોંચ્યા હતા અને સિટી સર્વે રેકૉર્ડમાં નામ દાખલ કરવા અંગેની વાતચીત દરમિયાન, રૂ. ૫૦૦/- ની સ્પષ્ટ માંગણી કરવામાં આવી હતી અને તેના અનુસંધાને, ફરિયાદીએ પાવડરવાળી ચલણી

નોટો આપી હતી જે અપીલકર્તાના ખિસ્સામાંથી મળી આવી હતી. તપાસ અને જમી પછી, જ્યાં સુધી હાલના અપીલકર્તા તેમજ પાવડરવાળી ચલણી નોટોનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી અલ્ટ્રા વાયોલેટ લેમ્પનો ટેસ્ટ પોઝિટિવ જોવા મળ્યો હતો. એટલું જ નહીં, પરંતુ ફરિયાદીના કહેવાને ટ્રેપ સમયે ફરિયાદી સાથે ગયેલા પંચ નં. ૧ ના પુરાવાથી સંપૂર્ણ સમર્થન મળી રહ્યું છે. ઉપરોક્ત પ્રાથમિક તેમજ સમર્થનાત્મક પુરાવાઓ ઉપરાંત, અપીલકર્તા આરોપીએ પોતે પણ ધ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર ની કલમ ૩૧૩ હેઠળના પોતાના વધુ નિવેદનમાં એવો સ્વીકાર કર્યો છે કે જાણે કે ફરિયાદીના પિતા જેઓ ભૂતપૂર્વ કલેક્ટર હતા તેઓ ફરિયાદીની દુકાનમાં આવ્યા હોઈ શકે, તેમણે ટ્રેપ સમયે સદર દુકાનની મુલાકાત લીધી હતી અને તે સમયે, ફરિયાદીએ પ્રોપર્ટી કાર્ડની નકલની માંગણી કરી હતી અને તે શક્ય ન હતું કારણ કે તે સમયે ફરિયાદીની દુકાનમાં અમુક વ્યક્તિઓ હાજર હતા. એવું જણાય છે કે જ્યારે અપીલકર્તા આરોપી ફરિયાદીની દુકાનમાં હતા, તે સમયે, ફરિયાદીએ પોતાના ખિસ્સામાંથી પાવડરવાળી ચલણી નોટો કાઢી હતી અને અપીલકર્તા આરોપીના ખિસ્સામાં પરાણે ઘુસાડી દીધી હતી અને અપીલકર્તા આરોપી સદર પાવડરવાળી ચલણી નોટો પોતાની પાસે રાખી રહ્યા હતા, ત્યારે એ.સી.બી. અધિકારી ત્યાં આવી પહોંચ્યા હતા.

૨૧. પુરાવાની ઉપરોક્ત પ્રકૃતિને ધ્યાનમાં લેતાં, જો કે અપીલકર્તા આરોપી તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી પટેલે બપોરે ૧૨.૦૦ વાગ્યે કથિત પૂર્વ-માંગણી બાબતે રેકૉર્ડ પર અમુક નાની વિરોધાભાસી બાબતો દર્શાવીને નિર્રથક કવાયત કરી છે,

તેમ છતાં, જ્યારે ૨૮.૭.૧૯૯૪ ના રોજ, નામ દાખલ કરવા માટે ફરિયાદીનું નિવેદન તે દિવસે અપીલકર્તા આરોપી દ્વારા નોંધવામાં આવ્યું હતું તે અપીલકર્તા આરોપીની કચેરીમાં તેમની હાજરીનો સ્પષ્ટ સંકેત છે અને તે જ એ હકીકત સૂચવે છે કે ફરિયાદીનું નિવેદન નોંધતી વખતે અપીલકર્તા દ્વારા પૂર્વ-માંગણી કરવામાં આવી હતી જે નિવેદન એ.સી.બી. અધિકારી દ્વારા તપાસ અને જમી દરમિયાન કબજે કરવામાં આવ્યું હતું, ત્યારે તેને વધુ મહત્વ આપવાની જરૂર નથી. જ્યાં સુધી માંગણી, સ્વીકૃતિ અને રિકવરીનો સંબંધ છે, રેકૉર્ડ પરના પુરાવા સ્પષ્ટપણે સુસંગતતા દર્શાવે છે અને પંચના પુરાવાઓથી પણ સમર્થન મેળવી રહ્યા છે. બાબતની આ દૃષ્ટિએ, મહત્વપૂર્ણ ઘટકો એટલે કે માંગણી, સ્વીકૃતિ અને રિકવરી વાજબી શંકાથી પર પ્રસ્થાપિત થાય છે. આ સંજોગોમાં, આ કોર્ટ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારણ સાથે સંપૂર્ણ સહમત છે અને તેથી, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલ તારણ તેમજ દોષિત ઠરાવ રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ પુરાવાઓ મુજબ છે જેમાં આ કોર્ટ દ્વારા કોઈ દખલગીરીની જરૂર જણાતી નથી.

૨૨. ઉપર નોંધ્યા મુજબ, અપીલકર્તા આરોપી તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી પટેલની એ વૈકલ્પિક દલીલ છે કે આશરે ૨૨ વર્ષના સમયગાળા તેમજ આરોપીની વર્તમાન ઉંમરને ધ્યાનમાં લેતાં, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલી સજા કઠોર છે જેને ઘટાડવી જરૂરી છે.

૨૩. આ કોર્ટે બંને પક્ષોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો ધ્યાને લીધી છે. આરોપી સામેનો કેસ વાજબી શંકાથી પર સાબિત થયો છે અને જ્યાં સુધી લાંચનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી તેઓ ગુનેગાર હોવાનું જણાયું છે તે હકીકત, પરંતુ ગુનાની તારીખ અને આ ચુકાદો લખાવવા, એટલે કે આજની વચ્ચેના સમયગાળાને ધ્યાનમાં લેતાં, આશરે ૨૨ વર્ષ વીતી ગયા છે અને વિદ્વાન વકીલ શ્રી પટેલ દ્વારા દલીલ કર્યા મુજબ આરોપીની ઉંમર ૭૦ વર્ષની છે અને આરોપીને પૂરતી સજા થઈ ચૂકી છે કારણ કે તેમણે તેમની નોકરી ગુમાવી દીધી છે તે હકીકત, પરંતુ જ્યારે આરોપી ગુનેગાર હોવાનું જણાયું છે, ત્યારે તેમને વ્યાજબી સજા પણ ફટકારવી જરૂરી છે. બાબતની આ દૃષ્ટિએ, કેસની હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેતાં, આ કોર્ટનો એવો સુવિચારિત મત છે કે અને ન્યાયના હિત ખાતર સદર અધિનિયમ ની કલમો ૧૩(૧)(ડી) અને ૧૩(૨) હેઠળના ગુના માટે ચાર વર્ષથી ઘટાડીને એક વર્ષની સજા કરવી આ કેસની વિશિષ્ટ હકીકતોમાં ન્યાયી અને યોગ્ય રહેશે, જે સંબંધિત સમયે કાયદામાં નિર્ધારિત ન્યૂનતમ સજા હતી.

૨૪. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, નીચે મુજબનો અંતિમ હુકમ પસાર કરવામાં આવે છે.

અપીલકર્તા આરોપી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૨૩૬/૧૯૯૯ અંશતઃ મંજૂર કરવામાં આવે છે. વિદ્વાન સ્પેશ્યલ જજ, વડોદરા દ્વારા સ્પેશ્યલ કેસ નં. ૩/૧૯૯૫ માં પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ

૧૦.૨.૧૯૯૯ ના વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમમાં એ હદે સુધારો કરવામાં આવે છે કે ધ પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ ની કલમ ૧૩(૨) સાથે વંચાણે લેતાં કલમ ૧૩(૧)(ડી) હેઠળના ગુના માટે ચાર વર્ષની સખત કેદની સજાને બદલે, અપીલકર્તા આરોપીએ એક વર્ષની સખત કેદની સજા ભોગવવાની રહેશે. બાકીના વાદગ્રસ્ત ચુકાદામાં કોઈ ફેરફાર કરવામાં આવતો નથી. અપીલકર્તા આરોપી – જયંતીલાલ અંબાલાલ ગાંધીને બાકીની સજા ભોગવવા માટે આજથી દસ અઠવાડિયાની મુદતની અંદર કસ્ટડીમાં શરણાગતિ સ્વીકારવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે, જો તેમણે અત્યાર સુધી તે ભોગવી ન હોય, જેમાં નિષ્ફળ ગયે તપાસ એજન્સી કાયદા મુજબ જરૂરી પગલાં લેવા માટે સ્વતંત્ર રહેશે. વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ તે મુજબ સુધારેલ ગણાશે. જામીનખત, જો કોઈ હોય, તો રદ કરવામાં આવે છે.

રેકૉર્ડ અને પ્રોસિડિંગ્સ તાત્કાલિક ટ્રાયલ કોર્ટને પરત મોકલી આપવામાં આવે.

(આર. પી. ધોલરીયા, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.